

Impasse

Men kan wellicht discussiëren over de redenen waarom Amerika de Oorlog in Joegoslavië begonnen is (dát het een Amerikaanse beslissing is kan niet betwijfeld worden), maar men kan wel met grote zekerheid vaststellen dat de beslissing niets met mensenrechten te maken heeft. Het heeft te maken met de Amerikaanse machtspolitiek op wereldschaal, met het zoeken naar nieuwe functies voor de NAVO als instrument van die machtspolitiek en ook (wat vaak verwaarloosd wordt) met de binnenlandse politiek van Amerika. Wat Alan Wolfe twintig jaar geleden schreef blijft geldig: "...without a strong left, Democratic presidents invariably adopt a more aggressive foreign policy as a way of protecting their political base. This also give them the appearance of being bold and decisive, which cuts down some of the need to adopt aggressive domestic programs - ones that would antagonise big business and conservative groups." (The Rise and Fall of the Soviet Threat, Domestic Sources of the Cold War Consensus, Institute for Policy Studies, 1979.) De uitspraak lijkt wel geknipt op de maat van Clinton. Een zwakke president die zijn gespierdheid wil bewijzen met een oorlog in een ver land waarvan vermoedelijk niet één Amerikaan op duizend weet waar het ligt. (Reagan dacht ooit dat België in de buurt van Turkije lag.)

Men kan moeilijk aannemen dat Europese leiders niet beseft hebben dat de oorlog in Joegoslavië op de eerste plaats de belangen van Amerika moest dienen en meer in het bijzonder die van de president en zijn partij. Maar er was ook het besef dat een weigering om deel te nemen aan de operatie een breuk in de NAVO voor gevolg zou hebben. Door een breuk te

willen vermijden, is men een weg ingeslagen die naar een breuk leidt.

Het is intussen immers duidelijk dat in deze oorlog geen overwinnaars zullen zijn. Door de figuur van Milosvic te diaboliseren (een nieuwe Hitler), heeft de NAVO een val gespannen voor zichzelf. Milosevic is een onverkwikkelijke figuur, maar zijn eliminatie zal het probleem niet oplossen. De oorlog heeft de oplossing ervan alleen bemoeilijkt, omdat ze de spanningen

tussen de twee gemeenschappen, de Servische en de Kosovo-vaarse, heeft opgevoerd tot een wederzijdse haat die decennia lang in het geheugen van de bevolking gegrift zal blijven. Het onmiddellijke probleem is echter, hoe deze oorlog beëindigd kan worden. Gewonnen kan hij niet worden zonder het inzetten van grondtroepen, zoveel is duidelijk. Maar daartoe is niemand bereid, en zeker voor de Europese bondgenoten zou dat een breekpunt zijn. In de optiek van een voortzetting van het conflict is een escalatie

door van nieuw wapentuig een mogelijkheid. Daarom heeft Clinton gesproken over het mogelijke gebruik van antipersoonsmijnen. De VS hebben immers het verdrag dat de aanmaak en het gebruik van antipersoonsmijnen verbiedt niet ondertekend, in tegenstelling tot de Europese bondgenoten. Meteen hebben enkele Europese leiders verklaard, dat zij hieraan niet zullen meewerken. Er is dus een eerste kleine breuk in het bondgenootschap.

Een andere mogelijkheid is de stopzetting van de bombardementen en een onmiddellijk heropstarten van diplomatiek overleg. Het is zeer de vraag of Amerika dat zal willen. Het zou immers een militaire nederlaag betekenen, en dat komt Clinton niet uit. Anderzijds wordt de tegenzin van de Europese lidstaten - met Duitsland vooraan - om eindeloos te blijven bombarderen

Men kan moeilijk aannemen dat

Europese leiders niet beseft

hebben dat de oorlog in

Joegoslavië op de eerste plaats de

belangen van Amerika moest

dienen en meer in het bijzonder

die van de president en zijn partij.

steeds sterker. De NAVO heeft zich in een straatje zonder einde gewerkt, waar het bondgenootschap niet onbeschadigd kan uitkomen. Deze eerste poging van de NAVO om, na het beëindigen van de Koude Oorlog, een nieuwe bestaansreden te verwerven, is dus mislukt. Een militair bondgenootschap dat niet bereid is een oorlog te voeren waarbij aan de eigen zijde ook slachtoffers vallen, kan zich net zo goed opdoeken. Dit is uiteraard geen pleidooi voor het inzetten van grondtroepen. Het is een vaststelling. Zelfs de gevangenneming van drie (3) Amerikaanse militairen heeft de omvang aangenomen van een wereldwijde opschudding. Bovendien belemmert deze angst om eigen mensen (en duur oorlogsmateriaal) te verliezen het doeltreffend gebruik van de militaire spits-technologie die Amerika in deze oorlog aan het uittesten is. De Apache, waarvan wonderen werden verwacht, is zelfs niet ingezet. En de geroemde nauwkeurigheid van de raketten heeft niet verhinderd, dat er ook op Macedonië en zelfs op Bulgarije gevallen zijn. Kortom deze oorlog is voor het Westers bondgenootschap een fiasco.

Er zijn nog andere aspecten die de aarzelingen van de Europese lidstaten stimuleren. Ten eerste valt de Kosovaarse vluchtelingenstroom voor het grootste deel ten laste van de West-Europese landen. En ten tweede, wie zal opdraaien voor het economisch herstel van zowel de Servische als de Kosovaarse economie en de heropbouw van de beide gebieden? Dat zal ook wel grotendeels ten laste vallen van de West-Europese bondgenoten. Per slot van rekening zou het Amerika goed uitkomen, als de West-Europese bondgenoten een verzwakte Euro als prijs voor deze oorlog zouden moeten betalen.

Tenslotte blijft de kernvraag: hoe moet het na de oorlog verder met Servië en Kosovo? Het conflict tussen de twee gemeenschappen zal nog veel acuter zijn geworden. Hoe zal men het Servische leger en het UCK ontwapenen? Is men bereid het hele grondgebied te bezetten

met NAVO-troepen gedurende jaren? En hoe zou Rusland daarop reageren?

Het is dus zoals men eertijds ook over de oorlog in Vietnam zei, de verkeerde oorlog op de verkeerde plaats - en om verkeerde redenen. Hoe de NAVO zich ook uit deze situatie redt, zonder kleerscheuren komt het bondgenootschap er niet uit. Zelfs als het niet tot een breuk komt, dan zullen de scheuren toch moeilijk te dichten zijn. En de reden is eenvoudig: militaire bondgenootschappen houden alleen maar stand, zolang de belangen die op het spel staan gelijk verdeeld zijn over alle leden. Met de NAVO is dat al geruime tijd niet meer het geval. De langzaam woekerende onderhuidse zweer is met deze oorlog in Joegoslavië gebarsten. Als de NAVO toch overeind blijft, zal hij nooit meer zijn wat hij was. Ook voor de NAVO zal de conclusie van deze oorlog in elk geval zijn: dit nooit meer. De vraag "wat dan wel?" is nog niet beantwoord.

W. Courteaux